

Zatezanje Omce Oko Vrata Nezavisnih Medija

Author: [IWPR Balkans](#)

Godinu dana po uvođenju Zakona o javnom informisanju, srpska Vlada je još više povećala pritisak na nezavisne medije. Sada se to zove "dekontaminacija" stampe.

Partija Jugoslovenske levice koju vodi Mirjana Markovic, oštro je upozorila novinare koji se pozivaju na pravo slobode govora prilikom pisanja kritičnih članaka o Vladi.

"Niko", upozorava ova stranka, "nema pravo da se proglašava neutralnim u odbrani svoje zemlje ili da ugrozi njenu sposobnost za opstanak prizivajući pravo upucivanja objektivnih javnih kritika..."

Krajnje je vreme, kaže se, da se "dekontaminiraju" mediji, "narocito novinarska profesija, koja bi trebalo da postane važan element u odbrani prava naroda i nacije da imaju sopstvenu državu, kojom će oni sami upravljati na demokratski način, bez stranih tutora i okupatora".

Ova obeshrabrujuća poruka dolazi posle godinu dana zastrasivanja nezavisnih medija, na osnovu oktobarskog zakona Srbije o javnom informisanju. Ovaj zakon progurala je kroz parlament Miloševićeva vladajuća Socijalistička partija, zajedno sa svojim koalicionim partnerima - JUL-ovom partijom njegove supruge i nacionalističkom Srpskom radikalnom strankom.

Mediji se mogu optuziti za uvredu, klevetu ili sirenje laži, sa ograničenim propisima za redovne sudske postupke ili za temeljnu debatu o optužbama. Brz i arbitraran postupak gotovo u svakom slučaju dovodi do proglašenja krivice i velikom novčanom globom od 50,000 do 800,000 dinara (1,500 - 20,000 dolara).

Ove velike finansijske kazne dovele su do pada nekoliko privatnih preduzeća. U toku poslednjih dvanaest meseci zatvorene su tri nezavisne novine i oko desetak radio i televizijskih stanica.

Potpredsednik Komiteta za zaštitu novinara, Joel Simon, nedavno je pisao jugoslovenskom ministru za informacije, Goranu Maticu, objavivši da ukupna prošlogodišnja suma kazni predstavlja 1,6 miliona dolara.

"Kao ministar informacija, vasa je dužnost da omogućite novinarima u Jugoslaviji da nesmetano obavljaju svoju profesiju kao što im je zagarantovano ustavom i međunarodnim zakonom. Mi vam još jednom upućujemo apel da ispunite ovu veoma važnu obavezu", rekao je Simon.

Dnevne novine kao što su "Nasa Borba", "Dnevni Telegraf", "NT Plus" i nedeljne novine "Evropljanin" nestale su sa kioska.

Vlasnik "Dnevnog Telegrafa" i "Evropljanina", Slavko Curuvija, ubijen je hicima pištolja 11. aprila. Ubice su još u bekstvu a policija odbija da komentariše istragu. Curuvija se mesecima borio da spasi svoje novine posle više tužbi nastalih na osnovu novog zakona. Ukupno je morao platiti kaznu od četiri miliona dinara (200,000 dolara).

"Nasa Borba", najpoznatije srpske nezavisne dnevne novine, prestale su sa izdavanjem čak i pre nego što je donesena "Odredba o ponasanju medija u situaciji neposredne ratne opasnosti", koja je ozakonjena 8. oktobra, pre nego što je objavljena "situacija neposredne ratne opasnosti". "Nasa Borba" je kažnjena i prisiljena da prestane sa izdavanjem. Ova odredba takođe je uspela da zatvori vrata "Dnevnog Telegrafa" i

privremeno "Danasa".

Ne iskoristava samo Milosevicev rezim, medjutim, trenutnu pravnu klimu za napade na nezavisne medije. Tri beogradska dnevna lista - "Blic", "Danas" i "Glas Javnosti"- osudjena su 13.marta na osnovu optuzbi Ljiljane Blagojevic, glumice i kulturnog sekretara u Skupstini Beograda koju vodi opoziciona partija Vuka Draskovica, Srpski pokret obnove (SPO).

Mala provincijska preduzeca, albanska stampa na Kosovu i novine nacionalnih manjina takodje su meta napada. "Cacanski Glas" je kaznjen 350, 000 dinara (20,000 nemackih maraka), nedeljne novine iz Sandzaka "Parlament" su kaznjene 60,000 dinara (oko 2,000 dolara), dok su pristinske dnevne novine "Koha Ditore" kaznjene 520,000 dinara (16,500 dolara) pre pocetka NATO intervencije.

"Radio Boom" iz Pozarevca, "Radio City" iz Nisa, "Radio Senta", "Radio VK" iz Kikinde , TV Cacak, TV Pirot, TV Negotin i TV Barajevo, kao i pristinski "Radio Kontakt" , jedina multi-etnicka radio stanica na Kosovu prestali su sa emitovanjem.

U toku noci uoci NATO bombardovanja, 23.marta, popularna beogradska stanica B92 je zatvorena. Omladinski savez Beograda, pro-Miloseviceva organizacija, okupirala je kancelarije i preuzela emitovanje emisija, pretvorivsi stanicu u glas rezima.

Istovremeno su prisvojene kancelarije Saveza nezavisnih elektronskih medija (ANEM),sto je takodje predstavljalo vlasnistvo B92. U ovom slucaju nije primenjen Zakon o javnom informisanju vec je bila posredi politicka odluka da se utisa B92 u vreme kada su vazdusni napadi bili neizbezni i kada je odluceno da se prekinu diplomatski odnosi sa zemljama NATO pakta.

Nekoliko meseci kasnije B92 je uspeo da nastavi sa donekle ogranicenim emitovanjem, upotrebljavajuci frekvenciju i kancelarije beogradske radio i televizijske stanice Studio B, i novi naziv B2 92.

Drzavni mediji i vlasti tvrde da su svi oni koji nisu ukljuceni u obnovu zemlje izdajice, sluge Zapada.

Ove jeseni, ministarstvo informacija pokrenulo je pedeset i dve tuzbe protiv izdavackog preduzeca ABC Glass, dvadeset i sest protiv direktora, Slavoljuba Kacarevica. Ministarstvo optuzuje ABC da je prekrasio zakon, stampajuci Promene, politicki pamflet Saveza za Promene, cije se ime ne nalazi na registru nezavisnih medija.

Odbrana ABC, da su Promene partijska publikacija, jedna od mnogih koje se izdaju u njihovoj stampariji, odbacena je na sudu. Do sada su ABC i Kacarevic osudjeni za 21 od ukupno 52 optuzbe i kaznjeni ukupnom sumom od 1,65 miliona dinara. Krajem oktobra, zamenik premijera, Vojislav Seselj, podneo je tuzbu protiv urednistva beogradskog dnevnog lista "Danas". Sudski proces trajao je manje od jednog sata i zavrasio se kaznom od 280,000 dinara. "Narodne Novine" iz Nisa, kaznjene su 200,000 dinara, a u Kikindi, "Kikindske Novine" su kaznjene istom sumom posto je zvanicnik lokalne Socijalisticke partije podigao tuzbu.

Ove pomenute novine bile su zrtve optuzbi koje se baziraju na klevetama. Ni u jednom slucaju nije doslo do sudske istrage o tacnosti 'kleveta' koje su novine objavile. Samo jedan proces bio je do sada otkazan. Finansijske kazne usmerene protiv medija izuzetno su visoke u odnosu na domaci standrad i cesto onesposobljavaju dalje stampanje publikacija koje ionako imaju mali tiraz. Ove kazne predstavljaju dobar izvor prihoda za drzavnu kasu Srbije.

Medjutim, novcane kazne nisu jedini vid kaznjavanja, dodeljuju se i kazne zatvorom. Nebojsa Ristic, urednik televizijske i radio stanice "Soko" iz Sokobanje, trenutno se nalazi na izdrzavanju kazne zatvora od

godinu dana u Zajecaru, zato sto je u prozoru kancelarije stavio poster "Slobodna stampa/made in Serbia".

Srdjan Jankovic i Zoran Lukovic, novinari "Dnevnog Telegrafa", kaznjeni su na po pet meseci zatvora, posto je Milovan Bojic, zamenik premijera podneo krivicnu tuzbu pozivajuci se na clan 3 krivicnog zakonika o sirenju laznih informacija i nereda u javnosti. Novinarku Zoju Jovanovic cekta ista kazna na osnovu istog zakona zbog clanka kojeg je napisala 1997.godine , u kome je predvidila devalvaciju dinara, dva meseca pre nego sto je do nje zaista doslo.

Nikola Djuric, vlasnik "Radio City" iz Nisa, izdrzava kaznu zatvora u trajanju od dva meseca po clanu 219 istog zakona zbog "neovlastenog posedovanja radio stanice".

Medjutim, zastrasivanje ide dalje od teskih zakonskih mera. Direktor ABC, Kacarevic, je 28.oktobra nasao svoja kola u plamenu ispred restorana kojeg cesto posecuje. Istraga policije zakljucila je da je bio po sredi elektricni kvar, I Kacarevic je prihvatio to objasnjenje.

U Cacku, kola koja su vlasnistvo glavnog i odgovornog urednika "Radio Globusa", Andreja Rakocevica, potpuno su unistena u pozaru 11.novembra. Rakocevic kaze da se boji same pomisli da je bio u pitanju pokusaj atentata, ali da ne moze verovati kako bi odjednom moglo doci do pozara u kolima koja su prethodno sasvim dobro radila.

Dopisnik "Danasa" iz Valjeva, Nebojsa Andric, iznenada se probudio u cetiri sata ujutro jedne subote, zbog detonacije eksplozivne naprave ostavljene ispred njegove kuce, koja je unistila ulazna vrata i polomila sve prozore u kuci. Na sreću, njegova zena u poodmakloj trudnoci i trogodisnji sin nisu povredjeni.

Policija nije nasla ni traga od eksploziva. Andric je takodje dopisnik Slobodne Evrope, kao i predsednik lokalnog krila Demokratske stranke. On je bio na celu demonstracija u Beogradu i pomogao je pri organizovanju prvih demonstracija Saveza za promene u Cacku ove godine.

"Cilj ovog sistematskog sprovedjenja terora ka javnim medijima je opste zastrasivanje javnosti", zakljucio je Bozidar Jaksic, politikolog, dodajuci da sve ovo dovodi do osecanja nesigurnosti i frustracije medju obicnim ljudima.

Vlado Mares je novinar beogradske novinske agencije BETA i redovni dopisnik IWPR.

Location: Serbia
Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/zatezanje-omce-oko-vrata-nezavisnih-medija-0>